

„Szeretném, ha a szívből jövő játék lenne az együttes jellemzője”

Keller András a műhelymunkát tartja a legfontosabbnak a Telekom Szimfonikus Zenekarnál

Amikor ez év márciusában kiírták a Telekom Szimfonikus Zenekar zeneigazgatói állására a pályázatot, rengeteg volt az érdeklődő, végül pedig tizenheten aspiráltak a posztra. A kuratórium a legjobbnak Keller András pályázatát ítélte. A hegedűművész-karmester szeretné szélesíteni a zenekar repertoárját, magasabb művészi színvonalat kíván elérni. Úgy véli, hogy az állandó zenekari státuszok elkényelmesítik a zenészeket, ezért egytől három éves időszakra szóló szerződéseket kapnak majd a muzsikások. Meg van győződve arról is, hogy nem lehet mindent a fenntartótól várni, és ideje rendezni a magyar kultúra-finanszírozás helyzetét is. Azt pedig nagyon komoly problémának tartja, hogy a Telekom Zenekar az egyetlen olyan nagy együttes, amelyet a magyar kulturális tárca nem támogat.

– Mit gondol, miért az ön pályázata bizonyult a legjobbnak?

– Ezt a kuratóriumtól kellene megkérdezni... Nem ismerem a többiek pályázatát, sőt még azt sem tudom, hogy rajtam kívül pontosan kik jelentkeztek erre a posztra. De nem is nagyon foglalkoztam vele. Igyekeztem olyan, tisztességesen megírt pályázatot készíteni, amelyért hely tudok állni.

– A pályázatában melyek a legfontosabb pontok? Mennyiben változtat az együttes korábbi repertoárján?

– Úgy vélem, ha jól akarunk építkezni, akkor szakmai okok miatt rendkívül fontos, hogy intenzívebben foglalkozunk a klasszikus repertoárral. Az együttesnél az utóbbi években ezek a művek némileg háttérbe szorultak. S bár rettenetesen kevés időm volt rá, s szinte lehetetlen vállalkozás néhány nap alatt összeállítani a következő évad műsorát, ezekre a szempontokra nagy figyelmet fordítottam. A közönség június első napjaiban már két nagy bérlet és két ifjúsági sorozat közül válogathat. Emellett a közeljövőben még két kamarabérletet, és egy tematikus zenekari bérletet is meghirdetünk. A Fischer Annie nevét viselő bérletben felhangzik majd Mozart összes zongoraversenye, Haydn Londonban komponált szimfóniái. Ezt a sorozatot három évadra tervezem, és ebben a szezonban négy koncertet rendezünk. A következő időszakban olyan vendégművészek muzsikálnak az együttesrel, mint Ránki Dezső, Kocsis Zoltán, Várjon Dénes, Jevgenyij Koroljov és Vashegyi György. A koncerteken két-két Mozart-zongoraverseny hangzik el, s a hangversenyek műsorában egy-egy Londonban született szimfónia, és

néhány ott komponált, ritkán előadott induló és menüett is szerepel.

– S milyen programok kaptak helyet a másik nagy sorozatban?

– A Bartók-bérletben elhangzik a Divertimento, A kékszakállú herceg vára és A csodálatos mandarin-szvit, valamint a Négy zenekari darab is, de a Bartók-művek mellett a hangversenyek repertoárja Beethoventól kezdve egészen Górecki zenéjéig terjed, s nagy lélegzetű daraboknak, Schubert, Richard Strauss, Wagner és Ravel kompozícióinak is tapsolhat a publikum. Most dolgozom egy számomra nagyon kedves sorozaton, amelynek a munkacíme Bach és a XX. század, s némileg új elemet jelent a zenekar munkájában. Ebben a sorozatban szeretnénk kortárs magyar műveket is előadni. Kisebb apparátust igényel, de bonyolult és izgalmas feladat. A kamarazenei sorozatunkban pedig az együttes tagjai fognak muzsikálni, s minden hangversenyre egy-egy prominens előadót is szeretnénk meghívni. Igyekszem nagyon előre tervezni, decemberre

elkészülni a következő három év teljes programjával.

– Ahhoz azonban, hogy pontosan összeállítsa a műsort, azt is tudnia kellene, hogy mekkora költségvetésből gazdálkodhat, hiszen ettől is függ, hogy hány koncerten játszhatnak, milyen műveket mutathatnak be, és kik azok a vendégművészek, akik meghívására telik a büdzséből...

– Most kamikaze módon készítettem el a szezontervet, hiszen alig tudtam informálódni a gazdasági ügyekről. Természetesen a következő időszakban meg kell ismerkedjek a pontos adatokkal. A sorrend a lényeg, a művészi célokat tartom az elsődlegeseknek, és nem szeretném a pénzhez rendelni a művészetet.

– Arról azonban már hónapok óta hallani, hogy a Telekom támogatása a következő időszakban folyamatosan csökkeni fog...

– Igen, ezek a hírek hozzám is eljutottak, de a Telekom támogatása kapcsán arról sem szabad elfelejtkezni, hogy ez a vállalat fordítja a legtöbb pénzt a kulturális mecenatúrára. Ezt pedig óriási dolognak, és a nemzeti kultúra szempontjából is nagyon fontosnak tartom. Az volna a célom, hogy elérjem, a támogatási összeg megmaradjon, s remélem, hogy a kommunikációs menedzsmenttel közösen találunk majd olyan pontokat, hogy az egyes produkciók finanszírozásába társrésztvevőket is be tudjunk vonni. Erről azonban még nem tudok többet mondani, egyelőre keressük a lehetőségeket. S arról sem szabad elfelejtkezni, hogy nem közvetlenül a vállalat, hanem egy viszonylag szűkös költségvetésű alapítvány üzemelteti a zenekart. Azt is

szeretném megvizsgálni, hogy ezt a kevés pénzt hogyan lehetne még okosabban elkölteni. A helyzeten ugyanis mindig lehet valamennyit javítani. Úgy vélem, olyan külső megrendeléseket érdemes elfogadni, amely nem terhelik a zenekar költségvetését. A meglévő pénzt ugyanis az utolsó fillérig a zenére, a zenészekre szeretném költeni.

– *Azt hallottam, fontos feltétel volt a zeneigazgató kiválasztásánál, hogy olyan személyt találjanak, aki pénzt, támogatást is tud szerezni...*

– Ez nem volt pályázati feltétel. Az egész történetbe független zenészként kerültem bele, de azt látom, hogy a Telekom együttes az egyetlen olyan hazai szimfonikus zenekar, amelyet a magyar kulturális kormányzat semmilyen mértékben sem támogat. Ezt nagyon szomorúnak tartom, már csak azért is, mert semmilyen szakmai, művészi indok nem támasztja alá. Az a véleményem, hogy a második legidősebb hazai zenekar alapvető része a magyar kultúrának. Szeretném, ha ez a jelenlegi támogatási helyzet megváltozna, dacára az általam is ismert nehéz körülményeknek. Mindez azonban nem Telekom-függő. Döntő fontosságú lenne már végre a magyar kultúra-finanszírozás helyzetének a rendezése. Ezt törvényileg ugyanis teljes mértékben szabályozatlan. Sok lehetséges résztvevő nem találja meg a megfelelő lehetőségeket, pedig ez lenne a közös érdek. A legnagyobb értékünk a kultúránk, amely nélkül nem létezhet nemzet. Nagyon káros az a mostanában terjedő szemlélet is, amely szerint túlságosan sok ma a nagyzenekar. Ha volna esetleg 10 kiváló focicsapatunk, ki mondaná azt, hogy elég nekünk hat is? Miközben a kulturális értékeink valóban világszínvonalúak... Szükség lenne már végre egy jó zenei törvényre! Elhiszem, hogy a nehéz gazdasági helyzetben erre a területre sem jut elegendő pénz, de azt is észre kellene venni, hogy már mutatkoznak a hanyatlás első jelei... S az is nagyon szomorú, hogy ma Magyarországon nagyon kevés figyelem jut a komolyzenére. Gyökere, a kamarazene ugyanis szinte száműzve lett a koncertpódiumról. Ez olyan hiba, amelynek beláthatatlanok a következményei...

– *Visszatérve az együtteshez, az azonban már eléggé egyértelműnek látszik, hogy a Telekomtól kapott támogatás jelentős mértékben csökken, s az így jelentkező hiányt a*

produkcó-finanszírozásokból nem lehet fedezni. Így valószínűleg nem alaptalan a zenekar nagy félelme, hogy az egyébként is alacsony létszámú, 72 tagú együttes még kisebb lesz.

– Én művészeti kérdésekkel szeretnék foglalkozni, és nem gazdaságiakkal. Végig szeretnék vinni egy művészeti koncepciót. Néhány hete, előzetesen vagyok csak állományban, a kinevezésem augusztus 1-jétől szól. A költségvetésről gyakorlatilag még nem kaptam hivatalos tájékoztatást Eddig az évad összeállítása kötött le, hiszen nagyon-nagy késésben voltunk, s az forgott kockán, hogy egyáltalán tudunk-e játszani. A pályázatomban pedig már említést tettem arról is, hogy az együttesnél jelenleg fennálló szerződötési formákat nem tartom korszerűnek.

– *Ez mit jelent?*

– A véglegesített státuszok fenntartásával én semmilyen formában nem értek egyet. A bebetonozott állások nem szolgálják sem a zenekar költségvetésének racionális felhasználását, sem a művészi célokat.

– *Az itthoni együttesek azért nagyrészt ebben a rendszerben működnek...*

– Lehet. Szerintem ez a kádárizmusból itt ragadt valami. Ha valahol még mindig van Kun Béla sétány, az nem helyes. És ha van öt Kun Béla sétány, attól az még nem lehet hivatkozási alap... Szerintem a Fesztiválzenekar működési modellje jó. A kulcsfontosságú posztokhoz és a meghatározó zenészekhez kell igazítani a kiegészítő emberek foglalkoztatását. Az a véleményem, hogy a zenekarban nem lehet demokratikus elvek alapján működni. A nagyobb kockázatot és felelősséget viselő zenészeknek méltóbb művészi megbecsülést, és nagyobb jövedelmet kell kapniuk. Ez azonban ennél a zenekarnál eddig nem így működött. Pedig ez egyértelműen gátolja az általános művészi színvonal emelkedését

– *A példának hozott együttesben azonban lényegesen magasabbak a fizetések, mint a Telekom Szimfonikusoknál, s a magasabb bérek egyszerűbbé teszik egy másfajta rendszer működtetését...*

– Mindenki azzal főz, amije van. Én jelenleg csak azzal tudok gazdálkodni, amire lehetőséget kaptam. De emellett arra vállalkoztam, hogy a művészi színvonalat egyértelműen emeljem.

– *S hogyan dönt majd arról, hogy melyik muzsikust milyen szerződést kap?*

– A szerződéseket 1-3 éves intervallumban képezem el, amelyek kölcsönös megalapozottságra korlátlanul meghosszabbíthatók. Bizonyos esetekben, egyes zenészeknek periodikus rész-szerződéseket tudunk majd kínálni. A társulati ülésen is elmondtam, hogy a semmi és a valami közötti különbség nagyon sok. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy a fenntartóval szemben senkinek semmilyen elvárása nem lehet. Ez a kulturális mecenatúra ajándék. Ezért a fenntartó semmire sem kötelezhető, neki viszont lehetnek komoly elvárásai. A jelenlegi gondolkodáson, 17 évvel a rendszerváltást követően, ideje lenne már változtatni. Először produkálni kell, s a megfelelő szintű szakmai részvételt megfelelő honoráriumot lehet igényelni. Az a veszélyes, hogy úgy tekintenek a Telekomra, hogy a vállalatnak kötelessége adni, és teljesen finanszírozni a zenekart. Azt, hogy ezt milyen mértékben teszi meg, nincs jogunk kritizálni. Más költségvetési forrásokat is igyekszünk találni, de természetesen ez még időbe telik.

– *Ez az én olvasatomban azt jelenti, hogy csökkenni fog a zenekar létszáma...*

– Ebben a formában még ennél magasabb büdzsével sem lehet finanszírozni ezt a zenekart. Én sokkal kisebb lehetőségekben szeretnék magasabb szakmai színvonalon működni, de ez nem megy áldozatok nélkül. Természetesen igyekszem a lehető legérzékenyebben viszonyulni ehhez a problémához. Akinek nem tudok folyamatos szerződést kínálni, annak is igyekszem minél hosszabb időszakokra szóló megbízatást, több fellépési lehetőséget kínálni. De az egyenlődsi nem működhet. Én húsz éve dolgozom a vonónégyesemmel, és minden koncertért megküzdünk a mai napig. Ha ugyanis rosszul játszunk, akkor nem kapunk több meghívást. Itthon valahogy nem veszik észre, hogy a teljesítmény összefügg a reputációval. De a technikai tudás és a művész színvonal mellett fontos a jó szellemiség is. S egy zenekarban nemcsak kiváló szólistákra van szükség, hanem a kimagasló emberi magatartás is lényeges.

– *Sokan azt mondják, kamarazenekarrá akarja alakítani az együttest...*

– Szó nincs erről. És azt sem szeretném, hogy kénytelen, kelletlen módon ilyen társulattá alakuljon. Nem csökkenteni, hanem növelni és szélesíteni szeretném az együt-

tes szimfonikus zenekari repertoárját. A mostani programjaink is ezt tükrözik.

– *A szerződésekről próbajáték alapján dönt?*

– Szeptembertől kezdek el dolgozni az együttessel, de nem rendezek belső próbajátékot. Folyamatosan, kis csoportokban fogok ugyanis a zenészekkel próbálni, és a közös muzsikálás már elég a véleményalkotáshoz. Természetesen a szólamvezetőkkel is egyeztetni fogok. A próbajátékban ugyanis nem hiszek, sokszor csak az adott muzsikus hangszeres képességeiről nyújt átfogó képet. Szerintem pedig inkább a zenekari munkát, a hozzáállást kell értékelni. S tudom persze, hogy a zenekari építkezés több éves folyamat, de örülök a neves művészek bizalmának, akik koncerteket vállaltak az együttes következő szezonjában.

– *Hogyan fogadták a Telekom Szimfonikusok muzsikusai?*

– Sokan félnek tőlem, sokan pedig örülnek annak, hogy én lettem a zeneigazgató. Akadnak olyanok is, akik attól tartanak, hogy nem fognak megfelelni nekem, én azonban azt mondom, ne döntsék el ezt előre, helyettem. Tanári működésem alatt is sokszor meghívtam a mesterkurzusaimra olyan fiatalokat, akik ugyan nem voltak kimagaslóan tehetségesek, de volt bennük hit, elkötelezettség. Ezt én is a mestereimtől tanultam. Fontosnak tartom, hogy segítsék annak, akinek a muzsikálás az élete. Én az éneklésben hiszek. Ez a legtermésze-

tebb hangszerünk. S minden hangszerrel a belső énekünket kell megszólaltatni.

– *Amikor az ön nevét is megláttam a jelentkezők között, meglepődtem, mert bár ismertem a művészi pályájának néhány állomását, azt azonban nem tudtam, hogy zenekarvezetői ambíciói is vannak.*

– Azért vállalkoztam erre a feladatra, mert belülről késztetést éreztem, hogy továbbadjam azt, ahogy bennem szól a zene. S talán a korom miatt is érzek így. Húsz, főleg külföldön töltött esztendő után szeretnék valamit hazahozni, ezért is voltam az utóbbi egy-két évben aktívabban jelen a hazai zenei életben. A pannonhalmi fesztiválnak lettem a zenei vezetője, s a programsorozat nagyon sikeres, ráadásul komoly szakmai presztízse van. S úgy gondolom, hogy a jó zenekari játék a kamarazenéből nő ki. Mint művészeti vezető én is erre törekszem. Persze, karmesterként hihetetlenül sok tanulnivalóm lesz, de bízom abban, hogy a zenei gondolataimat át tudom majd adni. Egy biztos, ez a feladat hatalmas kihívás a számomra.

– *S mi lesz a vonósnégyesével?*

– Mindig szeretnék kvartettezni. Komoly egyeztetést igényel, hogy a zeneigazgatói munkám mellett is jusson rá idő, de megpróbálom megoldani. Igyekszem megtartani néhányat a külföldi mesterkurzusaim közül is. És szólistaként szintén szeretnék érdekes és fontos darabokat akarok eljátszani, azaz teljes zenészeletet élni. Érzek magamban hozzá elég energiát. Persze

tudom azt is, hogy lesznek buktatók, és nem lesz minden rögtön tökéletes.

– *Milyen zenekart kíván életre hívni a Telekom Szimfonikusokból?*

– Nagyon szeretném, hogy a szívből jövő játék legyen az együttes legfőbb jellemzője. Csak azt tudtam zenészként is nyújtani a közönségnek, ami a szívemben volt, van, és ebből próbálok kiindulni. Divatot pedig nem kívánok követni. Fontos a klasszikus zene, s ha ez kétszáztagú, hatalmas költségvetésű együttes lenne, akkor is ezt gondolnám. Erre szeretném fektetni a hangsúlyt, valamint az izgalmas feladatot jelentő, keveset játszott kortárs kompozíciókra.

– *Karmesterként milyen darabokkal fog bemutatkozni?*

– A zenekar élén adandó első hangversenyem október 19-én lesz, s a műsor a személyes hitvallásomat tükrözi. Húsz évvel ezelőtt, a Keller Quartet első nyilvános fellépésén is Beethoven Nagy fűgáját adtuk elő, Bartók zenéje pedig az egész életemet végigkíséri, ezért a koncert első felében Bartók Divertimentója hangzik el. A második részben pedig Schubert nagy szimfóniája kapott helyet. Egyébként azt szeretném, ha megnyugodnának végre a kedélyek, és elkezdődne az érdemi munka. A jövő számos komoly lehetőséget tartogat, hiszen a BMC felajánlotta a segítségét kereskedelmi CD-k megjelentetéséhez, és reményeim szerint a színvonal emelkedésének függvényében az én külföldi partnereimmel is kialakulhat együttműködés... R. Zs.

Keller András hegedűművész-karmester

Keller András Budapesten született 1960-ban. Hét esztendősen kezdett hegedülni, 12 évesen az Országos Zeneiskolai Hegedűversenyen első díjat szerzett, ugyanebben az évben második lett az Usti nad Orlici-i Nemzetközi Ifjúsági Hegedűversenyen. 1974-ben került a Zeneakadémiára, ahol Kurtág György, Rados Ferenc, Kovács Dénes voltak a mesterei, illetve a Salzburgi Mozarteum nyári akadémiján Végh Sándortól tanulhatott. 1983-ban a Hubay Hegedűverseny I. díját nyerte el, s Ferencsik János meghívta az ÁHZ-ba koncertmesternek. 1983–1991 között az Országos Filharmónia szólistája. Diplomáját 1984-ben szerezte meg. 1984–1991 között – 1986-ig az Állami Hangversenyzenekarral párhuzamosan – a Budapesti Fesztiválzenekar koncertmestere. 1987-ben alapította a Keller-vonósnégyest, amellyel 1990-ben a világ két legfontosabb nemzetközi versenyt (Evian String Quartet Competition, Borciani String Quartet Competition) és különdíjait is megnyerte. A kvartett számos lemezfelvételt készített neves kiadókkal. Lemezfelvételei a legrangosabb díjakat nyerték

el (többek közt Deutsche Schallplattenpreis, Prix d'Academy Charles Cros, Record Academy Award (Japan), MIDEM Classical Award, Diapason d'Or, Choc Music).

Keller András a Föld számos pontján tart mesterkurzusokat, illetve nemzetközi versenyek zsűrijében is szerepet vállal. Szorosan együttműködik Kurtág György zeneszerzővel, 1978 óta mutatja be, és adja elő a műveit világszerte, hasonlóan szoros kapcsolatban áll Rados Ferencsel, illetve állt a haláláig Végh Sándorral. Karmesterként 2003-ban debütált az Orchestra di Padova e Veneto élén. Rendszeresen muzsikál a Weiner-Szász Kamarszimfonikusokkal, valamint a világhírű Kremerata Baltica zenekarral. 2005 óta szerkeszti és irányítja a Pannonthalmi Arcus Temporum Fesztivál zenei programjait. 2006-ban Várjon Dénessel elindította a Végh Sándor Zenei Esteket, és megalapította a Végh Filharmóniát. 2007. augusztus 1-jétől a Liszt-díjas hegedűművész a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar új zeneigazgatója.